

Riigikogu majanduskomisjon
Lossi plats 1a
15165 Tallinn

Teie 27.01.2022

Meie 02.02.2022 nr 4/30

Arvamuse esitamine riigihangete seaduse ja teiste seaduste muutmise eelnõu 491 SE kohta

Lugupeetud Riigikogu majanduskomisjon!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Riigikogu majanduskomisjoni võimaluse eest avaldada arvamust riigihangete seaduse (edaspidi: RHS) ja teiste seaduste muutmise eelnõu (edaspidi: Eelnõu) 491 SE kohta, millega täiendatakse hetkel kehtivat riigihangete seadust vastavalt praktikas väljakujunenud kitsaskohtadele. Oleme Eelnõuga tutvunud ning toome oma seisukohad välja järgnevalt.

1. Eelnõu § 1 p 115

Hetkel kehtestab RHS § 95 lõige 4 erinevad pakkujate ja taotlejate kõrvaldamise alused (sh ettevõtted, kelle suhtes on algatatud pankroti- või likvideerimismenetlus), mida hankija võib arvesse võtta. Samal ajal on praktikas tõusetunud probleemid seoses majandusaasta aruannete nüanssidega. RHS § 100 lg 1 p 3 annab võimaluse hankijale nõuda pakkujalt või taotlejalt majandusaasta aruandeid, kuid praktikas seda paljudel juhtudel ei tehta. Samuti võiks see olla mingil kujul konkreetset seaduses sätestatud kui ühe võimaliku kõrvaldamise alusena. Praktikast on probleemiks olnud see, et riigihankeid võidavad ettevõtted, kes pole aastaid majandusaasta aruandeid esitanud või pole esitanud neid tähtaegselt. Sellistel juhtudel on äärmiselt keeruline hinnata, kas ettevõttel võib näiteks olla pankrotieelne olukord. Kui lisada riigihangete seadusesse täpsustus võimaliku kõrvaldamise aluse osas, motiveeriks see ettevõtteid suuremal määral õigeaegselt majandusaasta aruandeid esitama ning tagaks õiglasema kohtlemise nende ettevõtete osas, kes on korrektselt aruandeid alati edastanud. Samuti aitaks selline nõue vältida mitmesuguseid riske ka hankijale ning kohustaks ettevõtjaid riigi ees aruandekohustust õigeaegselt täitma.

Kaubanduskoja ettepanek:

Muuta RHS § 95 lg 4 selliselt, et hankija võib riigihankemenetlusest kõrvaldada ka pakkuja, kes on varasemalt jätnud korduvalt õigeaegselt esitamata majandusaasta aruande.

2. Eelnõu § 1 p 139

RHS § 115 lg 2 p 1 kehtestab ehitustööde hankelepingute puhul niinimetatud protsendi kõrvalekalde meetodi. Kui menetluses on vastavaks tunnistatud vähemalt kolm pakkumust, tuleb eeldatavalt edukalt pakkujalt küsida selgitust siis, kui tema pakkumuse maksumus on vähemalt 10 protsendi võrra madalam maksumuselt järgmisest pakkumusest või vähemalt 20 protsendi võrra madalam pakkumuste maksumuste keskmisest.

Muudatuse kohaselt võib hankija RHS § 115 lõike 2 punktis 1 nimetatud protsendimäärad, mille puhul ta peaks küsima pakkujalt pakkumuse madala maksumuse kohta selgitust, sätestada riigihanke alusdokumendis erinevalt lõike 2 punktis 1 sätestatust. Riigihanke alusdokumendis sätestatud kõrvalekalde suurus võib maksumuselt järgmise vastavaks tunnistatud pakkumuse maksumusega võrrelduna olla vahemikus 5–15 protsenti ja pakkumuste maksumuse keskmisega võrrelduna 10–30 protsenti (Eelnõu § 1 punkt 139).

Kaubanduskoda leiab, et olemasolevat regulatsiooni ei ole vajalik muuta ning selline olukord võib luua olukorra, kus protsentide määramise võimalus on hankija poolt ulatuslik ning tekitab liialt kõrge lävendi selle osas. Hetkel olemasolevas regulatsioonis olev lävend on piisavalt suur. Kahtluse korral on võimalik küsida lisainfot pakkujalt ning sellega ei kaasne suur halduskoormus ei pakkujatele ega hankijatele.

Ehkki Rahandusministeeriumi väitel on hetkel lähtutud kompromissvariandist hankijate ja pakkujate soovide vahel, on Kaubanduskoda seisukohal, et selline kompromissvariant pole ettevõtluskeskkonda silmas pidades kõige sobivam. Ettevõtluskeskkonnale sobivaim oleks senise regulatsiooni säilimine.

Kaubanduskoja ettepanek:

Jätta Eelnõu § 1 p 139 Eelnõust välja.

3. Kõigi pakkumuste tagasilükkamine hanke eeldatava maksumuse ületamise korral (RHS § 116)

Tõime väljatöötamise kavatsuse kooskõlastamise arvamuses (02.05.2019, aramus nr 4/81) esile, et regulatsiooni võiks täpsustada selliselt, et RHS §-s 116 märgitud aluse kasutamise eelduseks on hanke eeldatava maksumuse eelnev avaldamine. Kehtiva seaduse kohaselt on hankijal õigus kõik pakkumused korraga tagasi lükata, kui kõikide pakkumuste maksumused ületavad hankelepingu eeldatavat maksumust või mõnel muul alusel, mille ta on riigihanke alusdokumentides kindlaks määranud. Kui riigihange on ühe hankemenetluse raames jaotatud osadeks, võib hankija kõik pakkumused tagasi lükata osade kaupa.

Oleme endiselt seisukohal, et praktikas esineb juhtumeid, kus hankija lükkab nimetatud alusel pakkumuse tagasi, olemata hankes eeldatavat maksumust üldse avaldanudki

(seadus selleks ka ei kohusta). Kuigi riigihangete seadus kehtestab hankijale selgelt võimaluse kõik pakkumused eeldatava maksumuse ületamise korral tagasi lükata, oleks vajalik regulatsiooni täpsustamine selliselt, et selle aluse kasutamise eelduseks on hanke eeldatava maksumuse eelnev avaldamine. Vastasel juhul on potentsiaalsetel pakkujatel äärmiselt keeruline hinnata, kas neil on võimalik ja mõistlik hankes pakkumust esitada või mitte. Samuti ei ole hankemenetlus kuigi läbipaistev olukorras, kus hankija otsustab kõik pakkumused nende liiga kõrge maksumuse tõttu tagasi lükata, kuid pakkujatele ei ole eelnevalt antud mingitki viidet selle kohta, millise orienteeruva maksumusega hankija arvestanud on.

Kaubanduskoda ei nõustu Rahandusministeeriumi seisukohaga, et hankijate kohustamine hanke maksumust avaldama rikub konkurentsiolukorda ning muudab riigihankemenetlused pelgalt võistluseks, mille võidab pakkuja, kes suudab pakkuda teistest natuke madalamat hinda. Kaubanduskoja hinnangul on hanke maksumuse avaldamise kohustuslikuks muutmine vajalik just hoopis selleks, et konkurentsiolukord paraneks. Nimelt ei taha mõned pakkujad praeguses olukorras, kus hankijad tihti ei avalda hanke maksumust, riigihankemenetluses osaleda, kuna ei ole teada, mis on hanke eeldatav maksumus. Lisaks annab hanke eeldatava maksumuse mitteavaldamine hankijale suhteliselt lihtsa võimaluse lükata pakkumine tagasi põhjusel, et see ületab maksumust, millega hankija oli arvestanud.

Kaubanduskoja ettepanek:

Muuta RHS § 116 selliselt, et selle kohaselt oleks kõigi pakkumuste tagasilükkamine hankija poolt lubatud vaid juhul, kui hanke orienteeruv maksumus on eelnevalt avaldatud.

4. Minikonkursi raames tehtavad muudatused (RHS § 30 lg 11)

Palume muuta RHS § 30 lõiget 11 selliselt, et see kohustaks pakkujat teavitama raamlepingu osapooli minikonkursi raames tehtud otsustest ja eduka pakkumuse eelistest. Raamlepingu alusel toimuva minikonkursi raames ei ole hetkel kohustust hankelepingu sõlmimise otsust teha, mille tagajärjeks võib olla, et pakkujad ei saagi valitud pakkumuse eelistest teada, kui hankija teisi pakkujaid vabatahtlikult ei teavita. Meie poolt pakutav muudatus suurendaks riigihangete läbipaistvust.

Lisaks sellele teeme ettepaneku läbipaistvuse suurendamise eesmärgil avalikustada raamlepingute raames tehtavate minikonkursside lõplikud tulemused samadel alustel riigihangetega, kuna nimetatud minikonkursid võivad teinekord mitmekordselt ületada riigihanke piirmäära. Seetõttu ei peaks neil olema seaduse kontekstis erisust. Vajalik on seadusesse lisada konkreetsemad nõuded ka juhtudeks, kui konkursse korraldatakse registris või registri väliselt.

Leiame, et Rahandusministeeriumi poolt välja toodud argument, mille kohaselt suurendaks meie poolt tehtav muudatusettepanek hankijate koormust, ei kaalu üle muudatusest tulenevat läbipaistvust riigihankemenetlustes. Nõustuda ei saa ka

Rahandusministeeriumi poolt esitatud väitega muudatusettepaneku vähese mõju osas ettevõtjatele. Suurem läbipaistvus ka minikonkursside tulemuse osas mõjutab positiivselt ettevõtluskeskkonda ja aitab ettevõtjatel suunata oma tegevust vastavalt hankijate ootustele.

Kaubanduskoja ettepanek:

Palume muuta RHS § 30 lõiget 11 selliselt, et see kohustaks pakkujat teavitama raamlepingu osapooli minikonkursi raames tehtud otsustest ja eduka pakkumuse eelistest.

5. Ettepanek lisada RHS-i hankijatele keeld seoses trahvi määradega

Teeme ettepaneku lisada RHS-i hankijatele keeld rakendada hankelepingutes lepingu koguväärtusest suuremaid trahve. Selline keeld suurendaks hankelepingute tasakaalu ning aitaks kaasa sellele, et pakkujad ei loobuks riigihankes osalemast ebamõistlikult koormavate hankelepingu tingimuste tõttu. Kaubanduskoja hinnangul on tegemist riigihankemenetluse oluliselt puutuva küsimusega, mitte pelgalt võlaõigusliku küsimusega, nagu on oma tagasisides leidnud Rahandusministeerium. Seetõttu oleme seisukohal, et seda küsimust saab ja peab reguleerima RHS.

Kaubanduskoja ettepanek:

Lisada Eelnõusse keeld hankijatele rakendada hankelepingutes lepingu koguväärtusest suuremaid trahve.

6. Raamlepingu korral registrile andmete esitamine (RHS § 83 lg 3)

Palume muuta RHS § 83 lõiget 3 nii, et hankija rühmitaks kvartaalselt teavet lepingute kohta maksumuse ja aja alusel ning oleks kohustatud need andmed registrile esitama 30 päeva jooksul pärast iga kvartali möödumist. Sellisel juhul oleksid esitatavad andmed aktuaalsemad ja pakkujatel oleks neist rohkem kasu. Leiame, et vastav muudatus oleks kasulik ka hankijatele, kes ei peaks enam nii pika perioodi kohta andmeid korraga sisestama.

Loodan, et peate võimalikuks Kaubanduskoja seisukohti arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Peadirektor

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Koostanud: Kaspar Keerup kaspar@koda.ee 6040071